

13 Μαρτίου: Εορτάζει η Αγία Υπομονή

/ Βίοι Αγίων

Σήμερα, 13 Μαρτίου, η Εκκλησία εορτάζει την ανακομιδή των λειψάνων του Αγίου Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως και τιμά τη μνήμη των Αγίων Πουπλίου Αθηνών και Ιερομάρτυρος Μαρίου Σεβαστείας και της [Αγίας Υπομονής](#).

Η Αγία Υπομονή

Η Αγία Υπομονή, κατά κόσμον Ελένη Δραγάση, και αργότερα, ως σύζυγος του Μανουήλ Β' Παλαιολόγου,

«Ελένη η εν Χριστώ τω Θεώ αυγούστα και αυτοκρατόρισα των Ρωμαίων η Παλαιολογίνα», ήταν θυγατέρα του Κωνσταντίνου Δραγάση, ενός από τους πολλούς ηγεμόνες-κληρονόμους του μεγάλου Σέρβου κράτη (βασιλιά) Στεφάνου Δουσάν. Καταγόταν από βασιλική και ευλογημένη γενιά. Στους προγόνους της συγκαταλέγονται άνθρωποι που αγίασαν (π.χ. ο Στέφανος Νεμάνια, Σέρβος βασιλέας και κτίτορας της Ιεράς Μονής Χιλανδαρίου του Αγίου Όρους=όσιος

Συμεών ο Μυροβλύτης). Ο Κωνσταντίνος Δραγάσης ανέλαβε την ηγεμονία του σημερινού βουλγαρικού τμήματος της βόρειο - ανατολικής Μακεδονίας, στην περιοχή μεταξύ των ποταμών Αξιού και Στρυμώνος. Η γέννησή της τοποθετείται στα αμέσως μετά το θάνατο του Δουσάν χρόνια. Η ανατροφή, η μόρφωση, η αγωγή της, ήταν διαποτισμένα με ό,τι ανώτερο υπαγόρευε το βυζαντινό ιδεώδες, διότι οι Σέρβοι είχαν επηρεαστεί πολύ από το βυζαντινό πολιτισμό.

Ένωθε τον εαυτό της περισσότερο ταυτισμένο με τον πολιτισμό και κυρίως με την εθνική συνείδηση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Συναισθηματικά και ουσιαστικά έρρεπε μάλλον προς το Βυζάντιο, του οποίου επέτρεπε να γίνει Αυγούστα και Αυτοκρατόρισα, πέρα προς τη γενέθλια σερβική πατρίδα.

Κοντά σ' αυτά και πάνω απ' αυτά, γαλουχήθηκε με την πατροπαράδοτη στην οικογένειά της, ακράδαντη ορθόδοξη πίστη στο Θεό. Αυτή η πίστη είναι που θα την οδηγεί, θα τη φωτίζει, και θα την εμπνέει στην πολυτάραχη και γεμάτη θλίψεις και δοκιμασίες ζωή της.

Υπολογίζεται να'ταν 19 περίπου χρονών, όταν παντρεύτηκε το Μανουήλ Β' Παλαιολόγο (τέλη του 1390), λίγους μήνες πριν γίνει Αυτοκράτορας.

Η καινούργια ζωή της Ελένης - αγίας Υπομονής, από την αρχή της έδειξε ότι θα ήταν Γολγοθάς. Πολλές ήταν οι φορές που χρειάστηκε να πιει το ποτήρι της προσβολής και του εξευτελισμού στο πλευρό του συζύγου της, όχι μόνο από τους αλλόθρησκους, αλλά και από τα κατ' όνομα χριστιανικά κράτη της Δύσεως, στην απεγνωσμένη προσπάθειά του να βρει τρόπους σωτηρίας της ετοιμοθάνατης Αυτοκρατορίας.

Η Ελένη - αγία Υπομονή, απεδείχθη εξαιρετικός άνθρωπος, που συγκέντρωνε πολλές και μεγάλες αρετές, και ψυχική δύναμη. Έδειξε ότι είχε απόλυτη συναίσθηση τόσο της θέσης της και των περιστάσεων, όσο και του ρόλου που αυτές της υπαγόρευαν, σε όλα τα επίπεδα. Αγαπούσε το λαό. Ήταν η μεγάλη μάνα, όπου ο καθένας μπορούσε να προστρέξει.

Συμμεριζόταν τις αγωνίες του και ανησυχίες του ενώπιον των φοβερών εθνικών κινδύνων και προσπαθούσε πάντοτε με την προσευχή, με την πραότητα της και με γλυκά και παρηγορητικά της λόγια να τον ενισχύσει. Είναι πολύ χαρακτηριστικά και εύγλωττα, μέσα στη λακωνικότητά, τους τα όσα γράφει για την Αυτοκρατόρισα, ο σύγχρονος της φημισμένος φιλόσοφος Γεώργιος Γεμιστός-Πλήθων: «Η Βασιλίσ αύτη, με πολλήν ταπείνωσιν και καρτερικότητα, εφάινετο να αντιμετώπιζει και τας δύο μορφάς της ζωής. Ούτε κατά τους καιρούς των δοκιμασιών απεγοητεύετο, ούτε όταν ευτυχούσε επανεπαύετο, αλλά, εις κάθε

περίπτωσιν, έκανε το πρέπον. Συνεδύαζε την σύνεσιν με την γενναιότητα, περισσότερο από κάθε άλλην γυναίκα. Διεκρίνετο δια την σωφροσύνην της. Την δε δικαιοσύνην την είχε εις τελειότατον βαθμόν. Δεν εμάθαμε να κάμνει κακόν εις ουδένα, ούτε μεταξύ των ανδρών, ούτε μεταξύ των γυναικών. Αντιθέτως εγνωρίσαμε να κάμνει πολλά καλά και εις πολλούς. Με ποίον άλλον τρόπον δύναται να φανεί εμπράκτως η δικαιοσύνη, εκτός από το γεγονός του να μη κάμνει κανείς ποτέ θεληματικά και σε κανέναν κακό, αλλά μόνον το αγαθόν σε πολλούς;»

Στάθηκε αντάξια του φιλόσοφου και φιλόχριστου συζύγου της Μανουήλ. Στάθηκε άξια δίπλα του για 35 χρόνια, «συνευδοκόντας», σύμφωνα με σύγχρονη τους μαρτυρία, δηλ. όλα γινόντουσαν με συμφωνία, ομόνοια, συναπόφαση, εν πνεύματι Χριστού και αγωνιστική αγιότητα. Κατόρθωναν να τιμούν την αρετή με λόγια και έργα. «Λόγω μεν διδάσκοντας το πρακτέον, έργω δε γενόμενοι πρότυπα και εικόνες εφηρμοσμένης αγάπης».

Στο ευλογημένο ζευγάρι ο Θεός χάρισε οκτώ παιδιά. Έξι αγόρια, από τα οποία τα δύο ανέβηκαν στον αυτοκρατορικό θρόνο, ο Ιωάννης Η΄ και ο Κωνσταντίνος ΙΑ΄, ο τελευταίος θρυλικός αυτοκράτορας.

Ο Θεόδωρος, ο Δημήτριος και ο Θωμάς διετέλεσαν δεσπότες του Μυστρά, και ο Ανδρόνικος της Θεσσαλονίκης. Και δύο κορίτσια, τα οποία όμως πέθαναν σε μικρή ηλικία. Η πολύτεκνη και φιλότεκνη μητέρα γαλούχησε τα παιδιά της με τα νάματα της πίστεως και τη γλυκύτατη διδασκαλία της Ορθόδοξης Εκκλησίας μας, τα οδηγούσε σε ιερά προσκυνήματα και σεβάσμια Μοναστήρια της Βασιλεύουσας, και επιζητούσε, υπέρ αυτών, τις ευχές των αγίων ασκητών και Γερόντων. Τα ανέθρεψε «εν παιδεία και νουθεσία Κυρίου», και ποτέ δεν «έπαυσε μετά δακρύων προσευχής και αγάπης να νουθετή ένα έκαστον». Με υπομονή και επιμονή, με προσοχή και προσευχή σμίλεψε τους χαρακτήρες τους, τους έδωσε μαζί με το «ζην» και το «ευ ζην». Έτσι, κατάφερε, μεταξύ άλλων, να θέσει τέρμα στις, επί 90 περίπου χρόνια, συγκρούσεις, μεταξύ των μελών της αυτοκρατορικής οικογένειας, για την εξουσία, που είχαν εξαντλήσει την αυτοκρατορία. Οι όποιες διαφορές απόψεων ή διενέξεις παρουσιάζονταν (μετά το θάνατο του Μανουήλ), ξεπερνιόνταν ήσυχα με το κύρος της μητρικής της παρέμβασης και της προσευχής της. Ιδιαίτερη ήταν η αγάπη της για τα Μοναστήρια. Εκεί αναπαυόταν, ξεκουραζόταν η ψυχή της, αντλούσε δύναμη και κουράγιο για τη συνέχεια. Αυτό, το ενέπνευσε σε όλη την οικογένεια της. Ο σύζυγος της, αφού παρέδωσε το θρόνο στον πρωτότοκο Ιωάννη, δύο μήνες πριν το θάνατό του (29 Μαρτίου 1425), απεσύρθη στη Μονή του Παντοκράτορος στην Κωνσταντινούπολη, όπου εκάρη μοναχός με το όνομα Ματθαίος. Η ίδια, μετά το θάνατο του συζύγου της, έγινε μοναχή (1425) στη Μονή της κυράς Μάρθας, με το όνομα Υπομονή.

Και τρία από τα παιδιά τους επίσης έγιναν μοναχοί, ο Θεόδωρος και Ανδρόνικος (μ. Ακάκιος) στη Μονή του Παντοκράτορος, και ο Δημήτριος (μ. Δαυίδ) στο Διδυμότειχο. Ακόμα, ενόσω βρισκόταν στην πατρίδα της, μαζί με τον πατέρα της έκτισαν την Ι.Μ. Παναγίας Παμμακάριστου στο Πογάνοβο, της πόλης Δημήτροβγκραντ της Ν.Α. Σερβίας. Στην Κωνσταντινούπολη είχε συνδεθεί με την Ι. Μ. του Τιμίου Προδρόμου της Πέτρας, όπου φυλαγόταν το ιερό λείψανο του οσίου Παταπίου του θαυματουργού, στον οποίο η αγία Υπομονή έτρεφε ιδιαίτερη ευλάβεια. Η Μονή είχε ιδρυθεί από τον συνασκητή του οσίου Παταπίου στην Αίγυπτο, όσιο Βάρα, έξω από την πύλη του Ρωμανού, πριν από το 450μ.Χ.

Με τη συμβολή της αγίας, ιδρύθηκε στη Μονή γυναικείο γηροκομείο, με την επωνυμία «Η ελπίς των απηλπισμένων». Η ευλάβειά της προς τον όσιο Πατάπιο φαίνεται από το γεγονός ότι ο αγιογράφος του σπηλαίου του οσίου Παταπίου, στα Γεράνεια όρη της Κορινθίας, θεώρησε απαραίτητο να ιστορήσει την αγία Υπομονή δίπλα από το σκήνωμα του οσίου.

Άνθρωπος φωτεινός και φωτισμένος, η αγία Υπομονή, προικισμένη με πολλά

τάλαντα, που τα «εμπορεύθηκε» με σύνεση και σωφροσύνη και τα πολλαπλασίασε, κατάφερε, με την αρετή, την άσκηση και την καρτερία της, να φθάσει σε δυσανάβατα μέτρα αρετής.

Μια σημαντική φυσιογνωμία εκείνης της εποχής, ο Γεννάδιος Σχολάριος, ο πρώτος Οικουμενικός Πατριάρχης μετά την άλωση, στον Παραμυθητικό του Λόγο προς το Βασιλέα Κωνσταντίνο ΙΑ΄, «Επί τη κοιμήσει της μητρός Αυτού αγίας Υπομονής», αναφέρει χαρακτηριστικά τα εξής: «Την μακαρίαν εκείνην Βασίλισσαν, όταν την επεσκέπτετο κάποιος σοφός, έφευγεν κατάπληκτος από την ιδικήν της σοφίαν.

Όταν τη συναντούσε κάποιος ασκητής, αποχωρούσε, μετά τη συνάντηση, ντροπιασμένος δια την πτωχείαν της ιδικής του αρετής, συγκρινόμενης προς την αρετήν εκείνης. Όταν τη συναντούσε κάποιος συνετός, προσέθετεν εις την ιδικήν του περισσοτέραν σύνεσιν. Όταν τη συναντούσε κάποιος νομοθέτης, εγινόταν προσεκτικότερος. Όταν συνομιλούσε μαζί της κάποιος δικαστής, διεπίστωνε ότι έχει ενώπιον του έμπρακτον Κανόνα Δικαίου.

Όταν κάποιος θαρραλέος (τη συναντούσε), ένιωθε νικημένος, αισθανόμενος έκπληξη από την υπομονή, τη σύνεση και την ισχυρότητα του χαρακτήρα της. Όταν την επλησίαζε κάποιος φιλόανθρωπος, αποκτούσε εντονότερο το αίσθημα της φιλανθρωπίας.

Όταν τη συναντούσε κάποιος φίλος των διασκεδάσεων, αποκτούσε σύνεση, και, γνωρίζοντας την ταπείνωση εις το πρόσωπο της, μετανοούσε.

Όταν την εγνώριζε κάποιος ζηλωτής της ευσέβειας, αποκτούσε μεγαλύτερο ζήλο. Κάθε πονεμένος, με τη συνάντηση μαζί της, καταλάγιαζε τον πόνο του. Κάθε αλαζόνας αυτοτιμωρούσε την υπερβολική του φιλαυτία. Και, γενικά, κανένας δεν υπήρξε, που να ήλθεν σε επικοινωνία μαζί της και να μην έγινε καλύτερος».

Ο Θεός ευδόκησε να μη ζήσει τις τελευταίες τραγικές στιγμές της Αυτοκρατορίας. Την κάλεσε κοντά Του στις 13 Μαρτίου 1450, έχοντας διανύσει 35 χρόνια ως Αυτοκρατόρισα και 25 ως ταπεινή μοναχή.

Ο σύγχρονος της διάκονος Ιωάννης Ευγενικός, αδελφός του Μάρκου του Ευγενικού, Αρχιεπισκόπου Εφέσου, στον Παραμυθητικό του Λόγο προς τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο επί τη κοιμήσει της Μητρός του αγίας Υπομονής, συνοψίζει: «Ως προς δε την αοίδιμον εκείνην Δέσποινα Μητέρα σου, τα πάντα, εν όσω ζούσε, ήσαν εξαίρετα, η πίστις, τα έργα, το γένος, ο τρόπος, ο βίος, ο λόγος, και όλα μαζί, ήσαν σεμνά και επάξια της θείας τιμής και, όπως έζησε μέτοχος της θείας Προνοίας, έτσι και ετελεύτησεν».

Η «Αγία Δέσποινα», όπως την ονομάζει ο Γεώργιος Φραντζής, συνέδεσε την έννοια του μοναχικού της ονόματος (Υπομονή) με τον τρόπο αντιμετώπισης και των ευτυχών στιγμών και των απείρων δυσκολιών της όλης ζωής της. Υπομονή κατά βίον, πράξιν και μοναχικό όνομα. «Τη υπομονή αυτής εκτήσατο την ψυχήν αυτής».

Απο το Ημερολόγιο 2006, Έκδοσις Ιεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης.

Σύγχρονο θαύμα της Αγίας

Είναι αρκετές οι εμφανίσεις της αγίας Υπομονής τα τελευταία χρόνια σε ευσεβείς και μη χριστιανούς. Επιλεκτικά, καταχωρούμε ένα συμβάν που περιγράφει τη θαυμαστή εμφάνισή της και θεραπεία κάποιου ασθενή.

«Η αγία Υπομονή εμφανίσθηκε, ως μοναχή, σε κάτοικο των Αθηνών, ο οποίος εργαζόταν σε ταξί. Τον σταμάτησε και ζήτησε να κατευθυνθεί προς το Λουτράκι.

Ο ταξιτζής είχε καρκίνο του δέρματος στα χέρια του και βρισκόταν σε μεγάλη απελπισία. Καθ' οδόν, η μοναχή, που φορούσε ένα κουκούλι με κόκκινο σταυρό, τον ρώτησε:

Γιατί είσαι μελαγχολικός;

Και εκείνος δε δίστασε να ομολογήσει όλη την αλήθεια.

Μετά τον ρώτησε αν θέλει να τον σταυρώσει, για να γίνει καλά και εκείνος δέχθηκε. Σε λίγο όμως τον έπιασε υπνηλία και παρεκάλεσε τη μοναχή να σταθούνε λίγο για να μη σκοτωθούνε.

Είχαν φθάσει κοντά στα διόδια και θα έβρισκαν άλλο ταξί, αν εκείνη βιαζόταν. Κάθισε στην άκρη του δρόμου και τον πήρε ο ύπνος. Όταν ξύπνησε, διαπίστωσε ότι τα χέρια του είχαν γίνει καλά, αλλά η μοναχή είχε εξαφανιστεί. Ρώτησε τους ανθρώπους των διοδίων μήπως είδανε καμία μοναχή εκεί κοντά, αλλά κανείς δεν την είχε δει. Τότε, συγκλονισμένος, γύρισε στο ταξί του και κατάλαβε ότι κάποια αγία ήταν κι έγινε άφαντη. Κατευθύνθηκε μετά στο γιατρό του και του διηγήθηκε το περιστατικό. Τη στιγμή εκείνη έπεσε το μάτι του σε μια εικόνα που ήταν κρεμασμένη στον τοίχο του ιατρείου. Πετάχτηκε απ' το κάθισμά του και φώναξε: «Αυτή ήταν». Σημειωτέον ότι η εικόνα ήταν της αγίας Υπομονής. Έτσι έμαθε ποια ήταν εκείνη που τον θεράπευσε και τον γλίτωσε και απ' την απελπισία. Το κουκούλι με τον κόκκινο σταυρό έδειχνε την καταγωγή πριν γίνει αυτοκρατόρισα του Βυζαντίου και με αυτό το μοναχικό σχήμα τελείωσε και την επίγεια ζωή της. Εκ των υστέρων, έγινε γνωστό ότι η ημέρα που έγινε το θαύμα ήταν 13 Μαρτίου,

ημέρα που η αγία γιορτάζει».

Η μνήμη της Οσίας και Θεοφόρου μητρός ημών Υπομονής, τελείται στις 13 Μαρτίου και 29 Μαΐου.

(Πηγή: Τροπαιοφόρος, Έκδοσις Ιερού Μητροπολιτικού Ναού Αγίου Γεωργίου Παραλιμνίου, Μάρτιος 2011)